

Miljökvalitetsmål

Riksdagen har antagit mål för miljökvaliteten inom 16 områden. Målen beskriver den kvalitet eller det tillstånd som vår natur- och kulturmiljö ska ha för en ekologiskt hållbar samhällsutveckling. Tanken med miljökvalitetsmål är att vi ska lösa våra miljöproblem nu och inte lämna över dem till kommande generationer. Sveriges miljömål är riktmärken för hela vårt svenska miljöarbete och ska vara vägledande vid tillämpning av vår miljölagstiftning miljöbalken.¹

Miljökvalitetsmålen syftar till att:

- främja människors hälsa
- värna den biologiska mångfalden och naturmiljön
- ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena
- bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga
- trygga en god hushållning med naturresurserna

De nationella målen ska nås inom en generation, det vill säga till 2020 (2050 då det gäller klimatmålet)

De 16 nationella miljökvalitetsmålen är:

1. Begränsad klimatpåverkan	10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
2. Frisk luft	11. Myllrande våtmarker
3. Bara naturlig försurning	12. Levande skogar
4. Giftfri miljö	13. Ett rikt odlingslandskap
5. Skyddande ozonskikt	14. Storslagen fjällmiljö
6. Säker strålmiljö	15. God bebyggd miljö
7. Ingen övergödning	16. Ett rikt växt- och djurliv
8. Levande sjöar och vattendrag	
9. Grundvatten av god kvalitet	

Länsstyrelsen i Uppsala län har arbetat fram 15 stycken regionala miljömål. Regionala miljömål är en anpassning av de nationella miljömålen, utifrån de specifika förhållanden som råder i länet.

Av de 16 nationella miljömålen så har Östhammars kommun valt ut 7 stycken som är extra aktuella för de förhållanden som råder i kommunen. Dessa 7 miljökvalitetsmål har anpassats till att bli lokala miljömål.

Jacob Spangenberg
Kommunstyrelsens ordförande

Peter Andersson
Miljösakkunnig

¹Regeringens proposition 2000/01:130, Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier

Handwritten initials: R, K, YL

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Begränsad klimatpåverkan

Nationellt miljökvalitetsmål

Halten av växthusgaser i atmosfären skall i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Riksdagen har 2009 antagit följande energi- och klimatmål till år 2020:

- 40 procent minskning av växthusgasutsläppen (jämfört med år 1990)
- 20 procent effektivare energianvändning (jämfört med 2008)
- Minst 50 procent förnybar energi
- Minst 10 procent förnybar energi i transportsektorn

Dessutom finns målsättningen: en fossilbränsleoberoende transportsektor till år 2030

Hur är det i Östhammar?

Ökar andelen förnybara bränslen? Effektiviserar vi energianvändningen inom olika områden? Skaffar vi mer miljöanpassade och effektiva fordon?

Uppvärmningens miljöbelastning har minskat och fortsätter att minska eftersom andelen förnybar energi ökar samtidigt som oljeeldningen minskar kraftigt och energieffektiviseringar görs. För Östhammars kommun antog kommunfullmäktige 2002 dokumentet Handlingsprogram mot växthusgaser, vars övergripande mål var att minska växthusgasutsläppen orsakade av uppvärmning med 10 procent mellan 2000 och 2005. Tillgänglig statistik tyder på att målsättningen nåtts, dock först 2006.

Kommunen har under ett antal år aktivt arbetat med utfasning av oljeeldade värmeanläggningar vilket gör att en stor andel är utbytta till biobränsle eller värmepumpar. Ett antal fastigheter kvarstår dock fortfarande att konvertera. Stora investeringar har också gjorts för bättre ventilation/värmeåtervinning.

Energi- och klimatrådgivningen har i samma syfte under många år arbetat utåtriktat med informationsinsatser till medborgare, föreningar och företag. Förutom direkt rådgivning i uppvärmningsfrågor och liknande ordnas seminarier, torgaktiviteter samt Östhammars kommuns Energi- och klimatmässa. Medvetenheten om energi- och klimatfrågan och

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

intresset kring hur vi kan ändra vår energianvändning till att bli mer klimatvänlig och resurssnål har markant ökat de senaste åren.

Fossilbränsleberoendet är alltså på god väg att brytas inom uppvärmningssektorn. Vägen till att nå huvudmålet enligt ovan, att minska växthusgasutsläppen med 40 procent, går via en effektivare energianvändning och mer förnybar energi. Östhammars kommun ska åren framöver ha som ett av två prioriterade fokusområden att arbeta med energieffektivisering inom sina egna lokaler. Att spara och använda energi mer effektivt är ett bra, kostnadseffektivt och säkert sätt att minska växthusgasutsläppen. Denna strategi bör också användas i kommunikationen med andra aktörer i samhället. Kommunen planerar därför att i samarbete med Länsstyrelsen under några år driva projektet Klimatavtal i Uppsala län som syftar till att med olika medel inspirera företag och organisationer att arbeta med energieffektivisering.

Den enskilt största källan till växthusgasutsläpp i Östhammars kommun bedöms vara transportsektorn. Arbeta med att reducera utsläppen från transporterna ska vara det andra fokusområdet. Denna sektor är svårare att påverka då vi till stor del är styrda av den nästan totala dominansen av fossila bränslen inom transporterna. Kommunen kan dock verka för minskade utsläpp från sektorn genom att styra och uppmuntra till att en större andel av tjänsteresorna görs med kollektiva färdmedel, att personal får genomgå utbildning i sparsam körning, att cykling uppmuntras, att gång- och cykelvägar separerade från övrig trafik byggs.

Kommunen ska fortsätta att prioritera bilar som kan drivas med förnybara bränslen för den egna fordonsparken och arbeta för utbyggnaden av tankställen. En strategi har tagits fram för att minimera utsläppen från fordonsparken. Den föreslår att en kombination av bilar avsedda för förnybara bränslen och energieffektiva fossilbränslebilar (miljöklassade dieselbilar) kan avropas, beroende av om tankmöjlighet för förnybart bränsle finns på orten fordonet utgår från. Uppföljning ska göras att biobränslefordonen tankas på biobränsle. Följs strategin kan en reduktion från 13 till 9 ton växthusgaser per bil och leasingperiod uppnås. I dagsläget är andelen miljöbilar 75 %. Målsättningen bör vara att 100 % av personbilarna är miljöbilar.

Vindkraft utgör ett förnybart energislag som prioriterats i Sveriges energipolitik under senare år. Planeringsmålet har höjts, från tidigare 10 TWh år 2020 till 30 TWh samma år, varav 20 TWh på land och 10 TWh till havs. Hittills är Östhammar en "vit fläck på kartan" vad gäller vindkraft vilket bör förändras. Arbeta pågår också i kommunen för att tydliggöra var ny vindkraft ska kunna byggas. Kommunen ska ha ett tydligt planeringsmål för ny vindkraft och på så sätt ta vårt ansvar för att ny, miljövänlig energi kommer in i energisystemet.

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Förslag till mål i Östhammars kommun

- Östhammars kommun ska till år 2016 använda 20 procent mindre energi i sitt lokalbestånd, inklusive däri energianvändande verksamheter, jämfört med 2008.
- Kvarvarande fossilbränsleuppvärmning ska vara utfasad senast 2013.
- Köpt energi för kommunens drift exkl. transporter ska till 2016 maximalt utgöras av 25 % icke förnybar energi.
- Utsläppen av växthusgaser från transporterna ska minska. Utsläppen orsakade av tjänsteresor med kommunens bilar ska minska med 20 procent till 2016.
- Energiproduktionen från vindkraft ska öka i kommunen. Målsättningen är att till 2016 ha en produktion av minst 200 GWh / år.
- Kommunen ska verka för ökad kunskap och användning av klimatsmart teknik hos dess invånare och företag, samt stödja introduktionen av ny teknik, t ex elfordon, byggande av lågenergihus och solceller.

Åtgärder

- Identifiering av "energislösande" anläggningar, uppföljning av energideklarationer, driftoptimering, tekniska förändringar. (Tekniska)
- Energisparkampanj riktad till anställda: Stoppa onödan. (Energirådgivare, Personalkontor, förvaltningarna)
- Konvertering av kvarvarande fossilbränsleuppvärmda objekt. (Tekniska)
- Andelen tjänsteresor med kollektiva färdmedel ska öka. Uppföljning av hur resepolicy följs. Översyn av policy. (Personalkontor, Ekonomi)
- Utbildning av personal i sparsam körning, inkl. förare av arbetsfordon. (Personalkontor, Ekonomi, förvaltningarna)
- Vid upphandling av personbilar ska endast miljöbilar väljas. (Ekonomi)
- Strategidokument för minimering av kommunbilarnas växthusgasutsläpp ska följas vid upphandling, avrop och genom uppföljning att förnybart bränsle tankas i bilar avsedda för sådant. (Ekonomi)
- Program för vindbruk, tematiskt tillägg till översiktsplanen, tas fram för antagande under 2011. (Bygg)
- El till kommunens drift ska till 2016 utgöras av minst 25 procent vind-el. (Tekniska)
- Genomförande av energi- och klimatrådgivning riktad till allmänheten. (Energirådgiv.)
- Genomförande av Östhammars kommuns Energi- och klimatismässa. (Energirådgiv.)

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

- Genomförande av projektet Klimatavtal i Uppsala län i syfte att hjälpa företag till klimatsmarta lösningar. (Energirådgivning, Tillväxt, Miljö)
- Undersök möjligheten att ordna hämtning av matavfall för rötning och biogasproduktion. (Tekniska)
- Främja byggande av lågenergihus, speciellt vid försäljning av kommunal mark. (Tekniska, Bygg)
- Kampanj för ökad användning av kollektivtrafik, Uppsala, Sandvik, Forsmark. (ansvarig kommunen, UL)

Miljöindikator

- Kommunens fastigheters samlade energianvändning per kvadratmeter och år.
- Andel kvarvarande icke förnybar energi för kommunens drift, exkl. transporter.
- Andel vind-el i kommunens elanvändning
- Energiproduktion från vindkraft inom kommunen, GWh/år
- Växthusgasutsläpp från kommunens bilar, ton per år
- Andel miljöbilar i kommunens personbilsflotta
- Andel förnybart bränsle i kommunala org. bilar
- Antal tankställen med förnybart bränsle
- Andel som gått utbildning i sparsam körning bland dem som använder bil frekvent i tjänsten
- Körsträckor per invånare och år
- Antal nybyggda lågenergihus per år
- Installerad produktionskapacitet solenergi per år

Referenser

www.miljomal.nu

www.trafikverket.se

www.energimyndigheten.se

www.lst.se

www.riksdagen.se

www.regeringen.se

Ingen övergödning

Nationellt miljökvalitetsmål

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Hur är det i Östhammar?

I Östhammars kommun finns både övergödda vattendrag och övergödda kuststräckor till exempel Olandsån och Östhammarsfjärden. En del av dagens övergödning längs kusten härrör från perioden mellan 1950 till 1980 då vattenkvaliteten i Östersjön började försämrast. I Östhammarsfjärden finns till exempel mycket fosfor lagrat i bottensedimenten.

Övergödningen i Olandsån är ett resultat av läckage av växtnäringsämnen från torrlagda våtmarker och omgivande jordbruksmark. Olandsån mynnar ut i Kallrigafjärden och bidrar till övergödningen vid kusten. Förr fanns våtmarker i anslutning till ån. Våtmarkerna fungerade som reningsverk och fångade upp överskott av växtnäringsämnen.

Överskottet av växtnäringsämnen, främst kväve och fosfor, leder till problem med igenväxning av sjöar och vikar. För att bryta ned överskottet av växtmaterial förbrukas stora mängder syre vilket kan leda till syrefria botten. De växter och djur som tidigare levt där trängs undan till förmån för dem som klarar att utnyttja överskottet av näringsämnen. Vattnet blir också grumligt av allt växtmaterial. Om syrebristen fortgår kan svavelväte bildas, vilket är fallet i Östhammarsfjärden. Svavelväte är giftigt för allt biologiskt liv och kan skapa döda botten. Överskott av växtnäringsämnen kan också leda till ökad algblooming som kan orsaka sjukdom hos människor och djur, till exempel mag- och tarmproblem.

Uppvärmning med biobränslen ökar. En möjlighet för att sluta kretsloppet är att använda avloppsslam som näringskälla på mark som används för odling av biobränslen. Fosfor beräknas bli ett bristämne i framtiden. Genom återvinning av slam minskar förlusterna av fosfor och man skapar ett kretslopp där näringen omsätts till biomassa. För att möjliggöra detta krävs att slammet inte innehåller för mycket föroreningar.

Kunskapsläget kring övergödningen i kommunen är varierande. Fler mätningar har gjorts i kustvatten, medan kunskapen om övergödning i sjöar, åar och skogsmark är sämre. De föreslagna målen får därför ses som en start i takt med att kunskapsläget ökar.

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Förslag till mål i Östhammars kommun

- Samtliga enskilda avlopp i kommunen skall uppfylla miljöbalkens krav
- Antalet anlagda våtmarker ska öka i Östhammars kommun jämfört med 2010 års nivå
- Utsläppen av fosfor från de kommunala reningsverken skall ligga under gällande gräns- och riktvärden med god marginal
- Tillvaratagandet av slam som inte innehåller skadliga föroreningar, för återförsel till produktiv mark skall öka jämfört med 2010 års nivå
- Lantbruksföretag som i sin verksamhet hanterar gödsel ska ha tillräcklig tät lagringskapacitet enligt samma krav som gäller för känsligt område

Åtgärder

- En VA-strategi som prioriterar inventerings- och åtgärdsområden för enskilt, gemensamt eller kommunalt VA-system ska vara antagen senast före utgången av 2010 (tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden)
- Möjligheten till ett kommunalt projekt för slamåtervinning till energiproduktion utreds (tekniska nämnden)
- Riktade inventeringsinsatser på områden som konstaterats känsliga för övergödning (miljö- och hälsoskyddsnämnden)
- Utredning av möjligheten till kväverening i reningsverket i Österbybruk (tekniska nämnden)
- Förstudie om Olandsån i syfte att öka arealen våtmarker och skyddszoner i kommunen
- En förstudie om våtmarksrening i Östhammarsfjärden pågår under 2010

Miljöindikator

- Antalet inventerade avlopp *Källa: Östhammars kommun*
- Beräknad total mängd fosfor som renats ur det kommunala avloppsvattnet. *Källa: Östhammars kommun*
- Areal skyddszoner i kommunen *Källa: SJV*
- Areal nyskapad våtmark i kommunen *Källa: SJV*
- Antal jordbrukare anslutna till kampanjen "Greppa näringen" *Källa: Länsstyrelsen i Uppsala Län*
- Mängd återvunnet slam per år i kommunen till energiåtervinning respektive näringsåtervinning *Källa: Östhammars kommun*
- Antal åtgärdade direktutsläpp av avlopp *Källa: Östhammars kommun*
- Antal åtgärdade enskilda avlopp *Källa: Östhammars kommun*

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Referenser

Miljömål för Uppsala län 2003-2010

www.miljomal.nu

Informationscentralen för egentliga Östersjön

www.kemi.se Kemikalieinspektionen

www.naturvardsverket.se

www.badplatsen.smittskyddsinstitutet.se

www.smf.su.se Stockholms marina forskningscenter

www.snf.se Svenska naturskyddsföreningen

Vattentillgångar och utsläpp, Tomas Hellström och Sivert Johansson, 1990

Vattenöversikt, Peter Ridderstolpe, 1989

Svealands Kustvattenvårdsförbund

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Levande sjöar och vattendrag

Nationellt miljökvalitetsmål

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Hur är det i Östhammars kommun?

De flesta sjöar och vattendrag i kommunen är påverkade av sjösänkningar och utdikning. Det största vattendraget i kommunen är Olandsån. Ån är kraftigt belastad med växtnäringsämnen och det råder övergödning. I kommunen finns inga natur- eller kulturresevat enbart avsatta för att bevara limniska miljöer eller kulturmiljövärden i sjöar och vattendrag. Däremot innehåller flera naturreservat och Natura-2000 områden värdefulla limniska miljöer till exempel gölar i naturreservatet Örskär vilka är mycket viktiga för den sällsynta gölgrodan. Målet bör vara att öka andelen skyddad natur i anslutning till sjöar och vattendrag i kommunen och beakta de biologiska och kulturella värdena längs sjöar och vattendrag i den kommunala planeringen.

Sjöar och vattendrag är ofta förbundna med varandra i vattensystem. Vattensystemen följer inte kommungränserna och flera av vattensystem i Östhammars kommun delas med kommunerna i Norrtälje, Tierp och Uppsala. För att på bästa sätt tillvarata och långsiktigt utnyttja vattenresurser krävs därmed samarbete mellan angränsande kommuner och regioner.

Sjöar och vattendrag har ett stort värde för bad, fiske och rekreation. Vattenmiljöerna har också en stor betydelse för besöksnäringen i kommunen. För att inte begränsa tillgängligheten till sjöar och vattendrag är det viktigt att beakta strandskyddet i den kommunala planeringen.

Förslag till mål i Östhammars kommun

- Andelen skyddade limniska miljöer ska öka i kommunen
- Östhammars kommun skall följa arbetet i vattenråden för kommunens alla avrinningsområden
- Det ska finnas goda förutsättningar för natur- och friluftsliv i anslutning till sjöar och vattendrag

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

- De biologiska och kulturella värdena längs sjöar och vattendrag ska beaktas i den kommunala planeringen.

Åtgärder

- Kommunalt samarbete med angränsande kommuner och regioner i vattenrelaterade frågor
- Kommunen ska vara mycket restriktiv med beslut om dispenser från strandskyddet (byggnadsnämnden)

Miljökriterier

- Andelen skyddad natur i anslutning till sjöar och vattendrag *Källa: Länsstyrelsen i Uppsala län*
- Antal givna strandskyddsdispenser per år, jämförs med antal sökta strandskyddsdispenser *Källa: Östhammars kommun*

Referenser

Miljömål för Uppsala län 2003-2010

www.miljomal.nu

Vattentillgångar och utsläpp, Hellström och Johansson, 1990

Vattenöversikt, Peter Ridderstolpe, 1989

Vatten i Uppsala Län 1997, Brunberg och Blomqvist

www.snf.se

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Grundvatten av god kvalitet

Nationellt miljö kvalitetsmål

Grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Hur är det i Östhammars kommun?

Grundvatten är en begränsad naturresurs i Östhammars kommun, särskilt i de kustnära områdena, på öarna i skärgården, men också på flera orter i inlandet.

Det är därför särskilt viktigt att värna om de grund- och ytvattentillgångar som finns för att skapa en långsiktigt hållbar förbrukning. Konsumtionen av dricksvatten är i dag cirka 180 liter per dygn och person för de som är anslutna till den kommunala vattenförsörjningen. Målet är att minska denna förbrukning.

De större grundvattenförekomsterna i kommunen finns i sand- och grusavlagringar och i områden med tjockare jordlager. I kustområdena är jordtäckena tunna och vattnet förekommer främst i sprickzoner i berggrunden. Grundvattenförekomsterna i dessa områden är begränsade och vid torrperioder kan vattenbrist uppstå. I berggrunden finns relik saltvatten lagrat. Saltvattnet är rester från det hav som täckte området efter den senaste istiden. Många brunnar i kommunen är i dag påverkade av salt grundvatten. Vattentäkter som ligger i närheten av vägar kan även påverkas av vägsalt. Ett alltför salt smakande vatten är odrickbart och skapar tekniska problem med korrosion av ledningar.

Grundvattnet är generellt av god kvalitet i Östhammars kommun. I vissa av de kommunala vattentäkterna har man emellertid funnit spår av bekämpningsmedel samt halter av uran som överstiger de rekommenderade värdena. Spåren av bekämpningsmedel är nedbrytningsprodukter från ämnen som tidigare användes vid bland annat anläggning av vägar och banvallar och som ogräsmedel i privata trädgårdar. Medlen är idag förbjudna. Eftersom det tar lång tid innan föroreningar försvinner är det mycket viktigt att begränsa möjligheten att dessa ämnen kommer ut i naturen där de riskerar att förorena vattnet.

Värden som överstiger det rekommenderade värdet för uran beror på berggrundens sammansättning i de områden där vattentäkterna är belägna och kan endast påverkas genom installation av lämplig reningsmetod. I de kommunala vattentäkterna görs regelbundna mätningar av vattnets kvalitet. Kunskapsläget för de enskilda vattentäkterna med avseende på vattnets tillgång och kvalitet är sämre.

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

I övergången från fossila bränslen väljer många hushåll bergvärme. Antalet borrade brunnar för energiändamål ökar i kommunen. Den ökade borrningen skulle kunna medföra risk för förorening av grundvattnet då kontakten mellan olika vattenförande lager så kallade akviferer ökar. Det är därför viktigt att borrningen utförs på rätt sätt.

Förslag till mål i Östhammars kommun

- Förbrukningen av dricksvatten per person ska minska till 2012
- Vid plan- och bygglovsärenden i kommunen - och då särskilt i områden med knappa vattenresurser - ska resurshushållningen av vatten vara vägledande i beslut
- Halterna av skadliga kemiska ämnen i det kommunala dricksvattnet i Östhammars kommun ska inte överstiga gränsen för tjänligt vatten
- Alla kommunala vattentäkter ska ha skyddsområde senast 2012
- Alla befintliga kommunala vattentäkter med skyddsföreskrifter äldre än 1980 ska vara uppdaterade senast 2015
- All borrning av brunnar för vatten eller energiändamål i Östhammars kommun bör utföras av certifierade brunnsbörare eller brunnsbörare med motsvarande kompetens senast 2010
- Kommunen bör införa bygglovskrav eller miljöbalkstillstånd för vattentäkter inom känsliga områden

Åtgärder

- Informationsinsatser görs mot allmänheten för att spara på vatten (tekniska nämnden)
- Krav på vattenhushållning vid plan- och bygglovsärenden (byggnadsnämnden)
- Inrättande av vattenskyddsområden för de vattentäkter som saknar skydd eller har inaktuellt skydd samt aktuella beredskapsplaner för dessa (tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden)
- Kommunal informationskampanj riktad mot allmänheten för att uppmana till att anlita certifierade brunnsbörare, eller brunnsbörare med motsvarande kompetens, vid borrning av energibrunnar samt vid borrning av brunnar för konsumtionsvatten (miljö- och hälsoskyddsnämnden, tekniska nämnden)
- Omhändertagande av borrhavsavfall ska inom tätorterna ske i enighet med VA-verkets riktlinjer (miljö- och hälsoskyddsnämnden, tekniska nämnden)
- Kommunal kampanj för att uppmana allmänheten att mäta radon, bakteriehalt och kemi i enskilda brunnar (miljö- och hälsoskyddsnämnden)

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Miljöindikator

- Vattenförbrukning per person och dygn *Källa: Östhammars kommun*
- Halten uran i det kommunala dricksvattnet *Källa: Östhammars kommun*
- Halten klorid i de kommunala vattentäkterna *Källa: Östhammars kommun*
- Andel allmänna vattentäkter med aktuella skyddsföreskrifter till 2012 *Källa: Östhammars kommun*
- Andel borrade energibrunnar utförda av en certifierad brunnborrare. *Källa: Östhammars kommun*

Referenser

Miljömål för Uppsala län 2003-2009

www.miljamal.nu

Översiktlig bedömning av grundvattentillgångar i Östhammars kommun. Anders Carlstedt, Torbjörn Fagerlind, SGU 1999

Vattentillgångar och utsläpp. Tomas Hellström och Sivert Johansson, 1990

Vattenöversikt. Peter Ridderstolpe, 1989

En bok om svensk vattenförvaltning, Naturvårdsverket rapport 5489, 2005

www.sgu.se (Sveriges geologiska undersökning)

www.socialstyrelsen.se

www.vattenportalen.se

www.kemi.se (kemikalieinspektionen)

www.boverket.se

www.vagverket.se

www.fhi.se Statens folkhälsoinstitut

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Nationellt miljökvalitetsmål

Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Hur är det i Östhammars kommun?

Östhammars kommun har 400 mil kuststräcka. Kusten har under lång tid befolkats av människor vilka satt sin prägel på området genom jord- och skogsbruk, jakt och fiske. I dagsläget sysselsätter de traditionella näringarna inte lika många människor som för bara ett halvt sekel sedan. Allt färre brukar marken vilket leder till en förändring av det omgivande landskapet med igenväxning av ängs och hagmarker. Djur och växter som under lång tid anpassat sig till vissa förhållanden trängs undan eller försvinner.

På Gräsö pågår arbetet med att inrätta ett marint reservat för att skydda den värdefulla natur- och kulturmiljön. Upplandsstiftelsen arbetar med att kartlägga vilka naturvärden som finns i länets kustområden och bedriver bland annat projektet Roslagshagar tillsammans med Världsnaturfonden (WWF). Östhammars kommun, Upplandsstiftelsen och lokala föreningar driver också Gräsöfonden som verkar för Gräsöns utveckling.

För att bevara den biologiska mångfalden krävs att de som arbetar med jord- och skogsbruk, jakt och fiske får avsättning för sina produkter så att de kan fortsätta sin verksamhet. För en långsiktig positiv utveckling av skärgårdsområdena och landsbygden i allmänhet krävs också att det finns samhällsservice och arbetstillfällen som gör att människor har möjlighet att bo kvar.

Till kommunens kustområden kommer varje år många besökare och fritidsboende som bidrar med intäkter till kommunens företagare. Ingen vet hur turismen kommer att utvecklas i framtiden. Oavsett hur besöksantalet utvecklas behövs en långsiktig strategi för användandet av kommunens skärgårdsområden med målet att utveckla turismen på ett ekologiskt hållbart sätt.

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Den strandnära miljön har ett stort värde för natur- och friluftsliv men är också attraktiv för byggnation av bostäder. För att inte begränsa tillgängligheten till kustmiljön är det viktigt att beakta strandskyddet i den kommunala planeringen.

En viktig del i bevarandet av kustmiljön är att miljöanpassa kommunens hamnanläggningar till exempel genom att möjliggöra tömning av toalettavfall från båtar. Risken är annars att avfallet hamnar i naturen där det riskerar att förorena miljön. Avgaserna från äldre båtmotorer innehåller mycket föroreningar av vilka en stor andel stannar kvar i vattnet. Genom tankning av miljövänligt alkylatbränsle skapas en renare miljö längs kusten.

Förslag till mål i Östhammars kommun

- Kommunen ska ha en fördjupad översiktsplan för kusten
- Öregrunds hamnanläggning ska vara miljöanpassad och ha en avfallshanteringsplan till 2011
- Öregrunds hamnanläggning ska certifieras med miljöutmärkelsen Blå Flagg till 2011
- Kommunen skall anlägga mottagningsmöjligheter i Öregrund till 2011 för tömning av toalettavfall från båt.
- Mottagning av toalettavfall från båt skall finnas i alla hamnar i kommunen till 2015
- Möjlighet att tvätta båtar bör finnas i kommunen till 2012
- Kommunen ska ha en plan för hållbar turism till 2011
- De biologiska och kulturella värdena längs kusten ska beaktas i den kommunala planeringen
- Kommunen bör verka för att kommunala reservat bildas

Åtgärder

- Ansökan om miljöutmärkelsen Blå Flagg (fritidsnämnden)
- Avfallshanteringsplan till hamnanläggningen i Öregrund (tekniska nämnden, fritidsnämnden)
- Iordningställande av mottagningsmöjligheter för toalettavfall från båt i Öregrund (tekniska nämnden, fritidsnämnden)
- Information till företagare i kommunen om ekoturism och möjligheten till miljöcertifiering av verksamheten (tillväxtkontoret, kommunstyrelsen)
- Plan för hållbar turism (tillväxtkontoret, kommunstyrelsen)
- Kampanj för att välja miljövänligt alkylatbränsle och miljövänligare motorer
- Kommunen ska vara mycket restriktiv med beslut om dispenser från strandskyddet (byggnadsnämnden)

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Miljöindikator

- Mängd mottaget toalettavfall från båtar per år *Källa: Östhammars kommun*
- Antal miljöcertifierade turismföretagare *Källa: Östhammars kommun*
- Antal givna strandskyddsdispenser per år *Källa: Östhammars kommun*

Referenser

Miljömål för Uppsala län 2003-2010

www.miljomal.nu

www.naturesbasta.se

www.ekoturism.org

www.lst.se

www.naturvardsverket.se

www.hsr.se (Håll Sverige rent)

www.sjofartsverket.se

Sjöfartsverkets föfattningssamling SJÖFS 2001:13 (Sjöfartsverkets föreskrifter om mottagning av avfall från fritidsbåtar)

Mindre gift på drift, Rapport från kemikalieprojektet inom ramen för skärgårdsuppdraget, Jan Ahlbom och Ulf Duus, 1999

www.sjv.se Jordbruksverket Sveriges program för landsbygdsutveckling

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Myllrande våtmarker

Nationellt miljökvalitetsmål

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras inför framtiden.

Hur är det i Östhammars kommun?

I Östhammars kommun finns många värdefulla våtmarker även om ett stort antal försvunnit genom utdikning eller avverkning. Våtmarker har omvandlats till produktiv jordbruks- och skogsmark. Detta är till exempel fallet kring kommunens största vattendrag, Olandsån. Våtmarker fungerar som reningsverk och är mycket viktiga för att fånga upp och binda växtnäringsämnen. I Östhammars kommun finns problem med övergödning i mark och vatten. I avsaknad av våtmarker transporteras istället näringsämnena ut i sjöar och vattendrag vilket kan leda till övergödning med påverkan på växt- och djurliv med till exempel igenväxning som följd. Flera vattendrag mynnar ut längs kusten vilket gör det angeläget att förebygga att föroreningarna når havet. Det är därför särskilt viktigt att bevara och om möjligt restaurera och nyskapa våtmarker.

Landhöjningen och den kalkrika miljön längs Upplandskusten skapar förutsättningar för en speciell flora och fauna. Det största skyddade våtmarksområdet i kommunen är naturreservatet Florarna. Växter och djur som lever i våtmarker är känsliga för störningar. Störningarna kan vara i form av skogsavverkning eller utdikning vilket leder till torrare markförhållanden. Snäckor, lavar och mossor har långsam spridning vilket gör det svårt att snabbt förflytta sig till nya lämpliga livsmiljöer. I Östhammars kommun finns sällsynta växt och djurarter som behöver extra skydd. Ett exempel är gölgrodan som i Sverige lever längs norra Upplandskusten. Gölgrodan behöver tillgång till gölar för att leva och fortplanta sig. Där gölgrodan hittas finns också ofta andra sällsynta växter, så som t ex orkidén gulyxne. Målet är att skapa goda förutsättningar för de växter och djur som lever i våtmarker så att de även i fortsättningen kan leva där.

Förslag till mål i Östhammars kommun

- Antalet anlagda och återställda våtmarker ska öka i Östhammars kommun
- Antalet skyddade våtmarker ska öka i Östhammars kommun
- En kommunekolog bör anställas på heltid

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Åtgärder

- Kommunen skall uppmana lantbruksföretag att delta i kampanjen "Greppa näringen"

Miljöindikator

- Areal och andel skyddade våtmarker fördelat på skyddsform och typ *Källa:*
Länsstyrelsen i Uppsala Län
- Areal nyskapad våtmark i kommunen *Källa: SJV*

Referenser

Miljömål för Uppsala län 2003-2010

www.miljomal.nu

www.naturvardsverket.se

www.greppa.nu

Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr, Naturvårdsverket

Åtgärdsprogram för bevarande av gölgroda, naturvårdsverket

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Ett rikt odlingslandskap

Nationellt miljökvalitetsmål

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Hur är det i Östhammars kommun?

Östhammars kommun består till övervägande del av landsbygd där man under mycket lång tid försörjt sig på vad jorden och skogen gett. Jordbruket är mycket viktigt som producent av livsmedel och för att hålla landskapet öppet. För att behålla ett livskraftigt jordbruk i kommunen krävs att jordbrukarna får avsättning för sina produkter och att det finns forum där producenter och konsumenter kan mötas.

Förr arbetade fler personer inom jordbruket. All mark som gick att odla odlades. Djuren var gamla lantraser till exempel roslagsfår och rödkulla. I takt med att man fick modernare maskiner och effektivare odlingsmetoder förändrades odlingslandskapet. Förändringen gick så snabbt att växter och djur som under lång tid anpassat sig till vissa förhållanden fick svårt att klara sig. Många av de växter och djur som idag är hotade och sällsynta tillhör odlingslandskapet. För att de ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd krävs att markerna fortsätter att hävdas. Det behövs fler jordbruksföretag i kommunen, både med konventionell och med ekologisk odling.

I kommunen pågår projektet Roslagshagar som drivs av Upplandsstiftelsen tillsammans med Världsnaturfonden (WWF). Inom projektet, där både konventionella och ekologiska lantbrukare är anslutna, arbetar man för att bevara ett levande landskap genom ökat bete. Köttet från betesdjuren marknadsförs som naturbeteskött från Roslagen. I Gräsöfonden arbetar lokala föreningar på Gräsö tillsammans med Upplandsstiftelsen och Östhammars kommun för att vårda och bevara kulturlandskapet på Gräsö. I naturreservatet Gräsö Gård har det, genom ett samarbete mellan Naturvårdsverket, Upplandsstiftelsen och Östhammars kommun, byggts en ny ladugård. Ladugården behövs för de betesdjur som ska hålla markerna i reservatet öppna.

Förslag till lokala miljömål Östhammars kommun, KS 2010-05-31

Förslag till mål i Östhammars kommun

- Kommunens upphandling av livsmedel ska vara socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart. Andelen (vikt eller volym) av ekologiska livsmedel i den kommunala kosthållningen ska uppnå 10 % 2015 och 25 % 2018.

Åtgärder

- Miljöanpassade livsmedel ska användas för att identifiera och premiera de bästa miljöalternativen med bibehållen funktion i enlighet med de behov som ska tillgodoses (tekniska nämnden)
- Näringslivet ska informeras inför förestående upphandlingar (tekniska nämnden)
- I upphandling ställa relevanta miljökrav och underlätta för små och medelstora leverantörer för att öka konkurrensen och öppna marknaden (tekniska nämnden)

Miljöindikator

- Andelen (vikt eller volym) ekologiskt producerade livsmedel som kommunen köper in per år *Källa: Kommunens inköpsstatistik*
- Antal lantbruksföretag i Östhammars kommun *Källa: SJV*

Referenser

Miljömål för Uppsala län 2003-2010

www.miljomal.nu

www.upplandsstiftelsen.se (Roslagshagar)

www.eku.nu (Ekologisk hållbar upphandling)

www.ekocentrum.info

www.livsmedelssverige.org

www.sjv.se (Jordbruksverket)

www.naturvardsverket.se

www.lst.se